

Zasedání Odborné skupiny pro koncepční řešení problematiky života osob s poruchami autistického spektra

Datum: 20.11.2019

Poradu řídila: Marta Pečeňová (Za sklem)

Přítomni: Pavla Baxová (Rytmus), Ivana Blažková (MŠMT), Viktor Hodek (MSP), Václav Jarý (MV), Miroslava Jelínková (Autistik), David Kasal (PSP ČR), David Kocman (MHMP), Marcela Kůrková (MV), Milada Menšíková (MZ), Milena Němcová (Naděje pro autismus), Josef Nepovím, Radka Pešlová (Sociální rádce), Gabriela Průšová (Jsme ze stejné planety), Pavel Ptáčník (Úřad vlády ČR), Mabel Rodríguez (klinická psycholožka), Michal Roškaňuk (Adventor), Jana Schmidtová (psychiatřička), Šárka Souchopová, Leona Svobodová (MPSV), Dagmar Šimková (MSP), Kateřina Valachová (PSP ČR), Petra Valešková (Úřad vlády ČR), Jana Zapletalová (NÚV), Dagmar Zápotočná (Integrační centrum Sasov)

Program jednání:

1. Kontrola plnění úkolů,
2. Soubor opatření k řešení situace života osob s poruchou autistického spektra a jejich rodin,
3. Vliv sloučení Národního ústavu pro vzdělávání (NÚV) a Národního institutu dalšího vzdělávání (NIDV) na úroveň a rozsah garantovaných agend,
4. Různé.

Jednání zahájila Marta Pečeňová. Na úvod informovala o tom, že došlo ke změně ve složení skupiny. Nová koncepce struktury skupiny zajišťuje vyvážené složení zástupců dotčené občanské společnosti (iniciátorů změn), tedy obhájců lidí s PAS s těžší až těžkou symptomatikou, pečujících osob, sebeobhájců s PAS a pacientských organizací. Zůstává zastoupení členů výborů Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a dotčených resortů.

Odborná skupina oslovila k úzké spolupráci externí experty, zabývající se dlouhodobě problematikou vzdělávání, zdravotní péče, sociálně právní, sociálních služeb a zaměstnávání v kontextu práv osob se zdravotním postižením s cílem definovat kroky k nápravě stavu v daných oblastech s přesahem nejen pro lidi s PAS, ale také dalšími handicapy tak, jak deklarovala od samotného jejího vzniku.

Ke konkrétním vydefinovaným opatřením v gesci resortů budou probíhat pracovní jednání, ke kterým budou vždy zváni zástupci dotčených odborných společností a zástupci profesních organizací, poskytujících služby lidem s PAS.

Uvedená opatření zohledňují extrémní vyčerpání odborníků a cílí na zefektivnění práce skupiny.

1) Kontrola plnění úkolů

Projednávání tohoto bodu vedla Petra Valešková.

Úpravy Komunikačního souboru

K úpravám nedošlo vzhledem k tomu, že se neuskutečnila schůzka se zástupci organizace NAUTIS, která vznesla připomínky.

Výsledky jednání k soudním znalcům

Výstupem separátního jednání, které se uskutečnilo 5. listopadu 2019, je návrh několika nových úkolů v gesci MPSV a MSp. Tyto úkoly byly zahrnuty do Souboru opatření k řešení situace života osob s poruchou autistického spektra a jejich rodin (dále jen „Soubor opatření“).

Úkoly z jednání 10. září

Úkoly pro MŠMT

- předání připomínek k metodickým materiálům, předání informace o nabídce spolupráce na tvorbě *Metodiky doporučení práce se žáky se SVP v oblasti kariérového poradenství*

Ivana Blažková: Na metodice se stále pracuje.

- formulace úkolu, který bude součástí Souboru opatření, a který se bude týkat projednání rámcových vzdělávacích programů

Ivana Blažková: Do roku 2021 by měla být hotová úprava rámcových vzdělávacích programů. Dojde obecně k novelizaci základního vzdělávání, k úpravám ve speciálním vzdělávání nedochází. Úkol může být naformulován jedině na základě požadavku Odborné skupiny.

Úkoly z jednání 16. října

Úkoly pro MZ

- Řešit s vedením Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví:
 - ♦ volbu přednášejících tak, aby jejich vzdělání odpovídalo zaměření kurzu,
 - ♦ důvody pro nezapočetí realizace projektu na vzdělávání po schválení projektu.

Milada Menšíková: Jednání se uskutečnilo.

- Zahájit jednání s Českou společností kognitivně behaviorální terapie (dále jen „KBT“) ve věci podpory hrazení terapií ze zdravotního pojištění a podpory poskytování služeb lidem s PAS.

Milada Menšíková: Bude zodpovězeno na příštím jednání.

Jana Schmidtová: K proplácení terapií dochází v rámci kódů, co je tedy cílem tohoto úkolu? V praxi někdy bývá problém s hrazením terapií zdravotními pojišťovnami častěji, než je 2x za měsíc.

Marta Pečeňová: Tento úkol je součástí Podnětu k řešení situace života osob s poruchou autistického spektra a jejich rodin (dále jen „Podnět“). Cílem je přehodnocení úhrady výkonu KBT, aby nebylo poskytování této terapie finančně podhodnoceno.

Jana Schmidtová: Mělo by se to týkat jakýchkoliv psychoterapeutických výkonů pro lidi s PAS.

Marta Pečeňová: Takový úkol může být předmětem nového dokumentu – Souboru opatření.

Dagmar Zápotočná: Navýšení úhrady může být i motivační pro lékaře, aby přijali tyto klienty. Je třeba rozšířit počet terapeutů, kteří poskytují KBT.

- Zahájit jednání se zdravotními pojišťovnami, aby řešily nedostupnost KBT.

Milada Menšíková: Bude zodpovězeno na příštím jednání.

Úkoly pro MPSV

- Ověřit, zda jobmatchingový dotazník obsahuje informace o tom, že je pozice vhodná pro člověka s PAS.

Leona Svobodová: Bude zodpovězeno na příštím jednání.

- Doplnit do důvodové zprávy k novele zákona o sociálních službách bližší informace o pozici koordinátora podpory, především jeho koordinační funkci.

Leona Svobodová: Zdůvodnění je možné zaslat, vycházelo se z materiálu paní Mileny Němcové.

- Zaslat návrh novely vyhlášky č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, ve znění pozdějších předpisů.

Leona Svobodová: Je třeba poslat MPSV požadavek na zaslání této novely.

Závěr: Řada úkolů bude zodpovězena na dalším jednání.

2) Soubor opatření k řešení situace života osob s poruchou autistického spektra a jejich rodin

Na jednání byly probrány jednotlivé připomínky, jak k oblastem jako celku, tak k návrhům řešení.

Informovanost veřejnosti

Obecně ke kapitole

Připomínka: Opatření se týkají edukace odborné veřejnosti, nikoliv informování ve smyslu osvěty široké veřejnosti.

Milena Němcová: Seznam kapitol navazuje na Podnět. Informovanost veřejnosti je pokryta kampaní Česko svítí modře.

Leona Svobodová: Sociální pracovníci obecních úřadů byli proškoleni v rámci Podnětu, sociální pracovníci by měli znát terén a šířit informace – o tom mohou být ještě instruováni. Poskytovatele sociálních služeb je možné informovat prostřednictvím sociálních pracovníků, zřizovatelů sociálních služeb, webových stránek. V této věci je vhodné spolupracovat s Asociací krajů ČR nebo Asociací poskytovatelů sociálních služeb.

David Kasal: Posílení informovanosti je možné také přes starosty obcí, kteří mohou informace zveřejnit na webových stránkách obce. Gestorem takového úkolu by bylo MV.

Marcela Kůrková: MV může pouze informativním způsobem předávat informace na krajské úřady a ty předají informace obcím. Informace budou také předány na poradě ředitelů krajských úřadů.

Závěr: Kapitola nově ponese název Informovanost a edukace. Budou zváženy návrhy na nové úkoly.

Připomínka: Návrhy na doplnění opatření: Mapování v terénu, jaký je dopad plnění úkolů. Doporučuji vytvoření interaktivního formuláře k nahlašování informací, co funguje a kde to nefunguje dle krajů, měst, úřadů.

Šárka Souchopová: Podněty by měla poskytovat odborná i laická veřejnost.

David Kasal: Úskalí spočívá ve spojování informací z různých oblastí. V případě zdravotnictví by bylo možné řešit nahlašování problémů skrze zdravotní pojišťovny.

Pavel Ptáčník: Pokud někdo neplní, co má, existuje řada přezkumných a stížnostních mechanismů ve všech oblastech. Neziskové organizace mohou v této věci významně pomáhat.

Šárka Souchopová: Stávající mechanismus stížností nefunguje.

Michal Roškaňuk: Tyto záležitosti by měla řešit veřejná ochránkyně práv.

Šárka Souchopová: Vydání zprávy kanceláří veřejné ochránkyně práv trvá až rok, zpráva není závazná pro soudy.

Leona Svobodová: MPSV přijímá podněty z terénu, prošetřuje postup krajských úřadů i obcí, zachází s nimi také jako s podněty pro inspekci sociálních služeb. Podněty je možné shromažďovat někde hromadně a pak je MPSV předávat.

Šárka Souchopová: Rodiče nejsou často tyto stížnosti schopni sepsat a proces absolvovat.

Jana Zapletalová: Nově probíhá testování programu hodnocení poradenských služeb, které provádí ředitelé škol i klienti poradenských služeb. Podání je zatím anonymní. Prostřednictvím těchto dotazníků budou také získána data např. o procentuálním zastoupení počtu klientů.

Závěr: Bude nadefinováno opatření dle proběhlé diskuse.

Opatření: Posílit informovanost pracovníků v oblasti působnosti uvedených gestorů distribucí Komunikačního souboru složeného z jednotlivých dílčích materiálů (Informační leták, Komunikační klíč v popisné i zkrácené verzi, Desatero komunikace s pacientem s PAS, Průkaz osoby s PAS, Komunikační profil držitele průkazu).

Gestor: MD, MPSV, MSp, MŠMT, MV, MZ, Spolupráce: kraje

Připomínka: Navrhujeme upřesnit jak dlouho a jak často máme posílovat. MV informaci již rozeslalo a příslušní úředníci byli seznámeni. Pokud se bude Komunikační soubor aktualizovat, Úřad vlády ČR musí odeslat aktualizovanou verzi a požádat, abychom rozeslali.

Václav Jarý: Jednotlivé verze Komunikačního souboru by měly být datumově označené, aby bylo jasné, jaká je nejaktuálnější verze.

Milada Menšíková: Průkaz osoby s PAS se vydává praktickým lékařům, psychiatrům a klinickým psychologům. Seznam krajských úřadů, kde je možné průkaz vyzvednout, je dostupný na webových stránkách MZ. Vydává se i neziskovým organizacím, ve výjimečných případech jednotlivcům. K 19. listopadu 2019 bylo vydáno přes 53 tisíc průkazů.

Marta Pečeňová: Lékaři pro děti a dorost nejsou dostatečně informovaní o Průkazu osoby s PAS. V řadě případů se stává, že lékař rodičům sdělí, že informace ani průkaz nemá. Pro zlepšení informovanosti by se měla uspořádat tisková konference nebo znovu rozeslat informaci.

Závěr: Úkol bude přeformulován (např.: V případě aktualizace komunikačního souboru informovat pracovníky...). Jednotlivé verze Komunikačního souboru budou označeny datem vydání či pořadovým číslem verze.

Připomínka k výčtu gestorů: Také zdravotní pojišťovny a možnost zavedení benefitu k efektivnímu využití (příspěvek na tábory, na hlídání, lázeňská péče s možností doprovodu i v zahraničí u moře).

Šárka Souchopová: Zdravotní pojišťovny poskytují individuální příspěvky – benefity, u lázeňské péče je ale často uvedeno, že lidé s PAS nejsou přijímáni.

David Kasal: Benefity si stanovuje každá zdravotní pojišťovna dle svého uvážení, většinou na základě nejčastějších zdravotních problémů. Tábory jsou realizovány prostřednictvím externích firem, které si stanovují podmínky.

Závěr: Připomínku je třeba dopracovat a případně navrhnout návrh opatření.

Opatření: Posílit vzdělávání o neurovývojových poruchách včetně PAS na fakultách v rámci požadavcích na studijní programy pro přípravu odborníků působících v daném rezortu.

Gestor: MPSV, MSp, MŠMT, MV, MZ

Připomínka MV: Domníváme se, že to vůbec nepatří MV. Nespadá do naší působnosti.

Leona Svobodová: Navrhuji formulovat tento úkol obecněji. MPSV včlenilo tuto problematiku do celoživotního vzdělávání sociálních pracovníků, což ale není vysokoškolské vzdělávání.

Dagmar Zápotočná: Jedná se o akreditaci studijních programů. Vysoké školy uvádějí, že obory jsou s ohledem na objem studia naplněné. Je proto vhodnější se zaměřit na doplnění postgraduálního vzdělávání.

Ivana Blažková: Akreditaci nemá v gesci MŠMT, ale Národní akreditační úřad. MŠMT pravidelně jedná s děkany a doporučuje zařazení konkrétních témat.

Jana Zapletalová: Nově by měla být takováto témata obsahem oborů psychologie a vzdělávací pedagogika, v rámci oboru učitelství na 1. 2. stupni ZŠ pouze rámcově. Tvůrcem kurikula je Národní ústav pro vzdělávání (dále jen „NÚV“) a po něm navazující organizace. Pedagogika se bude vyučovat obecně, specializace budou až předmětem následného vzdělávání.

Dagmar Zápotočná: Jako existuje oftalmologie a surdopedie, tak by měla být s ohledem na náročnost problematiky i specializace na PAS.

Ivana Blažková: Od specializací v rámci speciální pedagogiky se ustupuje.

Michal Roškaňuk: Pedagogové se zajímají o další informace, dosavadní vzdělávání není pro praxi dostatečné.

Závěr: MV bude odstraněno ze seznamu gestorů.

Diagnostika a následná zdravotní péče

Obecně ke kapitole

Připomínka k popisu situace: V praxi je málo dostupná diagnostika dospělých osob s podezřením na PAS. Neochota či neschopnost se tímto zabývat vede ke stanovení špatné diagnózy, se všemi důsledky – od nulové pomoci po špatnou medikaci.

Mabel Rodríguez: Diagnostika u dospělých lidí je složitá, obzvláště pokud chybí informace o tom, jaký byl vývoj v raném dětství. Neexistuje na to žádný certifikovaný kurz.

Závěr: Připomínka bude v textu zohledněna. Mabel Rodríguez a Jana Schmidtová naformulují nový úkol týkající se edukace klinických psychologů a psychiatrů (v gesci IPVZ).

Opatření: Vyhodnotit dostupnost péče psychologů, dětských klinických psychologů, psychiatrů a psychiatrů pro děti a dorost v krajích z hlediska formy úhrad pacientů za péči, posílit dostupnost diagnostiky a následné péče specialistů navýšením uzavřených smluv se zdravotními pojišťovnami.

Gestor MZ, Spolupráce: zdravotní pojišťovny

Připomínka: Požádat MZ, aby vyjednálo se zdravotními pojišťovnami benefit pro osoby s PAS, aby na základě předložených úhrad od psychologů, kteří nemají uzavřenou smlouvu se zdravotní pojišťovnou pacienta, v případě krize péči uhradily.

Marta Pečeňová: Tento problém je dán nedostatkem klinických psychologů. Problémy s uzavíráním smluv se zdravotními pojišťovnami by mělo vyřešit navýšení úhrad za terapie.

Mabel Rodríguez: Ne každý klinický psycholog má kvalitní vzdělání, aby mohl poskytnout adekvátní péči.

Marta Pečeňová: MZ bylo požádáno, aby uvedlo, kdo může poskytovat krizové intervence.

David Kasal: Lékaři si nechávají část doby pro případné krizové intervence, ale nemusí jich mít dostatek.

Jana Schmidtová: Akutní intervenci by bylo třeba bonifikovat, péče o klienta s PAS je náročná.

Jana Zapletalová: Je třeba se obrátit na odborné společnosti, jako je Unie psychologických asociací ČR. Problémem je malý počet diagnostických nástrojů pro diagnózu PAS.

Závěr: Připomínka akceptována. Bude naformulován nový úkol: Vytvořit seznam odborníků, kteří mohou poskytovat krizové intervence ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami a odbornými společnostmi. Nastavit pravidla a kritéria poskytování terapeutických služeb.

Posudková praxe

Obecně ke kapitole

Připomínka: U posudkové praxe se objevuje problém nedostatečného zohledňování toho, že i dohled je péče – zavedený způsob posuzování se pro osoby s PAS nehodí. Podhodnocují se nároky jako je neustálé učení a nácviky, upevňování a dohled, dozor.

Leona Svobodová: MPSV zašle stanovisko sekce posudkové praxe. Určité skupiny jsou v současném systému špatně posuzované. Tento problém je téma pro metodické vedení.

Radka Pešlová: Problematické je i vyplňování tiskopisu, kdy obvodní lékaři nejsou vedeni k tomu, aby se podrobněji rozepsali. Tiskopis by měl obsahovat návod na rozepsání životních potřeb. Posudkoví lékaři by se měli doptávat v případě nedostatečných informací, ale neděje se to.

Leona Svobodová: Posudkové služby se týká řada problémů, které by mohly být řešeny na kulatém stole.

David Kasal: Posudkových lékařů není dostatek, jejich věková struktura není ideální. Měly by se změnit nároky na jejich vzdělání. Řešením by bylo, aby si lidé sami vyplnili část formulářů a lékař by je jen doplnil, což se děje v některých zahraničních zemích.

Leona Svobodová: Tento způsob s sebou nese řadu rizik, není vhodný pro všechny lidi.

Závěr: Připomínka akceptována. Bude nadefinován nový úkol – uspořádat kulatý stůl na téma problémů spojených s podklady k posuzování.

Připomínka: Návrh na doplnění opatření: Návrh na úpravu lhůt pro odvolání, pro dodání námitek, aby byly obdobné, jako má protistrana.

Šárka Souchopová: Na podání námitek je stanovena krátká lhůta, lidé často nemají dostatek času pro její vypracování. Odvolání trvá až rok. Na straně MPSV jsou lhůty stále prodlužovány.

Jana Schmidtová: Pacienti nemají čas námitky konzultovat s lékaři. Často je po lékařích požadována nová zpráva.

Dagmar Zápotočná: Námitky mají formální charakter, není k nim příliš často přihlíženo.

Michal Roškaňuk: Ve správním řízení se často jedná o 5 pracovních či 8 kalendářních dnů. Je férové, aby se tato lhůta prodloužila.

Závěr: Toto téma bude předmětem diskuse kulatého stolu.

Opatření: Optimalizovat frekvence přeposuzování nároku na příspěvek na péči a průkaz osoby se zdravotním postižením.

Gestor: MPSV

Připomínka: Je třeba snížit frekvenci přeposuzování, ne „optimalizovat“.

Leona Svobodová: Bude doplněno vyjádření odpovědné sekce MPSV. Metodicky je v tomto smyslu na lékařskou posudkovou službu působeno.

Závěr: Připomínka akceptována. Text úkolu bude upraven.

Vzdělávání

Obecně ke kapitole

Připomínka: Povinnost práce s kolektivem na 1. stupni u žáků s PAS, aby se zamezilo zvýšení výskytu šikany. Vložit jako podpůrné opatření, aby vyučující museli projít kurzem na prevenci proti šikaně a naučili se pracovat na začlenění žáka i s podpůrnými opatřeními, které ho můžou z těchto důvodů nevhodně vylučovat. Sledování a mapování by měly průběžně vyhodnocovat Česká školní inspekce a NÚV. Pouze doporučení školského poradenského zařízení (dále jen „ŠPZ“) pracovat s třídou nebude realizováno.

Ivana Blažková: Podpůrná opatření směřují k žákům a ne pedagogům, takové podpůrné opatření není možné. Je možné tuto problematiku řešit prostřednictvím krajských koordinátorů prevence šikany, kteří mohou edukovat. Požadavek na vzdělávání pedagogů může být zařazen do dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Jana Zapletalová: Doporučení týkající se vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami obsahují i organizační opatření, jako je práce s třídou a zlepšení sociálních dovedností žáka. Každá škola má za povinnost mít preventivní program a koncepci poskytovaných služeb prevence šikany. Každá poradna a škola má pracovníka na tuto oblast. Pro případy šikany existují metodické postupy. Měl by být stanoven počet škol, který má metodik prevence a řešení šikany na starost.

Kateřina Valachová: Pro zlepšení systému vzdělávání je potřeba snížit přímou pedagogickou práci a zavést více třídnických hodin, zvýšit finanční ohodnocení třídních učitelů. Taková opatření by

pomohla všem žákům. Velkým přínosem by bylo i snížení počtu žáků ve třídě. Krajší koordinátoři prevence jsou přetížení.

Leona Svobodová: MPSV plánuje zvýšení sociální prevence na školách. Školská sociální práce příliš nefunguje, ani v ŠPZ. Pedagog vše zajistit nemůže. Téma sociální prevence ve školách by mohlo být tématem samostatného kulatého stolu.

Závěr: Připomínka je relevantní. Bude případně zohledněna v návrzích řešení.

Připomínka k popisu situace, části *Vzdělávání podle § 50 odst. 3 školského zákona a individuální vzdělávání žáků s PAS*: Obrovským problémem je skutečnost, že se pomíjí rozdíl mezi základní a speciální školou, vzdělávání v obou typech škol může být realizováno doma. Speciální školy k tomuto kroku „nutí“ rodiče častěji.

Radka Průšová: Specialisté často nevědí, jak dítě rozvíjet, jak s ním pracovat.

Jana Schmidtová: Aby měly školy zachovány finanční prostředky na žáka, vzdělávají ho jednu hodinu týdně.

Závěr: Připomínka akceptována.

Připomínka k popisu situace, části *Dostupnost služeb školských poradenských zařízení pro žáky s PAS*: Upravit text tak, aby bylo uvedeno, že poradenské služby bývají někdy nevhodně zřízeny při speciálních školách, nebo v nich není zajištěn kvalifikovaný personál.

Závěr: Připomínka akceptována.

Připomínka k popisu situace, části *Vzdělávání pro rodiče žáků s PAS*: Upravit text tak, aby bylo uvedeno, že některé komerční subjekty za nemalou úhradu nabízejí rodinám žáků s PAS činnosti spadající do bezplatných standardních činností speciálně pedagogických center (dále jen „SPC“).

Závěr: Připomínka akceptována.

Připomínka: Doplnit úkol: „Přijetí procesních standardů k poskytování výkonu práce poradenského pracoviště pro žáky s PAS (standard pracovníka či kariérní řád ŠPZ pro PAS).“

Kateřina Valachová: Byl navržen kariérní řád, který se ale nestačil v minulém volebním období schválit. Nyní ho nikdo nepředložil. Pro řadu specializací je třeba vyšší finanční podpora. Je potřeba i práce nových profesí.

Jana Zapletalová: Personální standard je připraven, obsahuje části, které specifikují služby a profese, i oblasti a četnost vzdělávání.

Závěr: Připomínka akceptována.

Opatření: Zajistit, aby před doporučením vzdělávání žáka s PAS mimo školní prostředí byla prokazatelně vyčerpána všechna podpůrná opatření uplatnitelná ve vzdělávání ve škole. V případech, kdy je s ohledem na průběh a výsledky vzdělávání žáka s PAS ze strany ŠPZ zvažováno vzdělávání mimo školu (zákonný zástupce o něj nežádá z vlastní vůle podle ustanovení § 41 školského zákona), zajistit, aby projednání tohoto návrhu se zákonnými zástupci a školou, ve které žák plní povinnou školní docházku, bylo realizováno za přítomnosti dalšího odborníka na problematiku vzdělávání žáků s PAS. V případech, kdy je v nejlepšího zájmu žáka plnění povinnou školní docházku vzdělávání mimo školu na omezenou dobu, zajistit, aby podpůrná

opatření poskytovaná žákovi ve škole byla po dobu individuálního vzdělávání žákovi k dispozici i v této formě vzdělávání (např. kompenzační pomůcky, služby asistenta pedagoga, speciálně pedagogická intervence). V případech, kdy vzdělávání mimo školu brání a) nesplnění povinnosti uvedené v § 41 odst. 3 písm. c nebo b) skutečnost, že realizace takového vzdělávání by způsobila existenční problémy rodiny žáka a není-li jej z organizačních důvodů možné zajistit pedagogickým pracovníkem školy, ve které žák plní povinnou školní docházku, zabezpečit prostřednictvím dotačního/rozvojového programu financování pedagogického pracovníka pro vzdělávání žáka mimo školu. Upravit § 50 školského zákona tak, aby bylo zajištěno plnohodnotné vzdělávání na druhém stupni základní školy

Gestor: MŠMT

Připomínka: ŠPZ nemůže vydat doporučení, aby byl žák vzděláván podle § 41 školského zákona. Volba je pouze na zákonných zástupcích žáka.

Jana Zapletalová: Jedná se o relevantní připomínku. ŠPZ doporučují domácí vzdělávání. Odbor legislativy MŠMT by měl vydat stanovisko k situaci, kdy se žák vzdělává doma a chybí mu speciálně pedagogická péče. Domácí vzdělavatel by měl být proškolen.

Pavla Baxová: Pokud by měl být žák vzděláván ve speciální škole, nemělo by být domácí vzdělávání doporučováno.

Kateřina Valachová: V roce 2016 uvedly pouze dvě speciální školy, že jsou schopny vzdělávat žáky s PAS od 1. do 9. třídy. Tyto školy neměly volnou kapacitu. Učitelé měli velké starosti, jak tito žáci budou pokračovat v rámci vzdělávacího systému dál. Financování asistenta pedagoga se významně mění. Bylo zrušeno normativní financování u speciálních škol. Problém spočívá v tom, že je třeba více odborného personálu, a nyní se navrhuje standard ještě snížit. Tyto školy vykazují potřebu sociální a zdravotní péče, aktuální systém to však nereflektuje.

Ivana Blažková: Budou hrazeny až tři úvazky asistenta pedagoga ve třídě, kde bude žák s PAS a s jinými postižením. Ve třídách, které jsou zřízené pro žáky s PAS, může být počet žáků nižší. Nově se navrhuje zrušit financování škol dle počtu žáků a zavést dle počtu úvazků pedagogických pracovníků.

Pavla Baxová: Je třeba, aby speciální školy věděly, že je nepřipustné odmítat vzdělávání žáka z důvodu jeho postižení. Rovněž je nepřipustné podmiňovat výuku tím, že rodiče seženou asistenta.

Ivana Blažková: Ředitelé byli v této věci informováni, jedná se porušování zákona. Takové situace má řešit Česká školní inspekce.

Závěr: Bude naformulován nový návrh úkolu.

Připomínka: V případech, kdy je v nejlepším zájmu žáka vzdělávání mimo školu na omezenou dobu, zajistit, aby podpůrná opatření poskytovaná žákovi ve škole byla po dobu individuálního vzdělávání žákovi k dispozici. – V tomto případě jsou podpůrná opatření – kompenzační pomůcky – poskytována.

Milena Němcová: Je třeba, aby rodina měla nárok i na asistenta pedagoga.

Jana Zapletalová: § 41 školského zákona hovoří pouze o kompenzačních pomůckách, jiné náklady si rodič hradí sám.

Milena Němcová: K tomuto vzdělávání dochází většinou z důvodu, že škola vzdělávání nezvládá, pro prevenci a nezhoršování stavu žáka, je třeba ho vzdělávat doma.

Ivana Blažková: Pokud to souvisí se zdravotním stavem dle § 50 školského zákona, tak asistent pedagoga poskytuje podporu.

Závěr: Zpřesnit text úkolu na základě proběhlé diskuse.

Připomínka: Při vzdělávání podle § 50 školského zákona je podpora asistenta pedagoga možná při zadávání úkolů a komunikaci s rodinou.

Závěr: Připomínka bude zvážena.

Připomínka: Co se týká vzdělávání na 2. stupni ZŠ, tak § 50 školského zákona zajišťuje plnohodnotné vzdělávání. Úkol je potřeba více konkretizovat.

Závěr: Připomínka bude zvážena.

Opatření: Zajistit místní a časovou dostupnost poradenských služeb pro žáky s PAS. Upravit v tomto smyslu informaci v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy na období 2019 až 2023.

Gestor: MŠMT

Připomínka: V ČR je 160 pracovišť pedagogicko-psychologických poraden (dále jen „PPP“) a 166 pracovišť SPC. Pokud některým krajům chybí odborné pracoviště, uvedou jeho zřízení ve svém dlouhodobém záměru. Jednání s kraji bude realizováno, MŠMT však nemůže nařizovat krajům zřízení pracovišť. Krajům bude poskytnuta analýza poskytování těchto služeb a budou v této věci edukovány.

Marta Pečeňová: Opakovaně se žádá o zajištění poradenských služeb. Analýza je stará dva roky, nedopadla nejlépe. Nyní funguje pouze jedno poradenské zařízení, které je schopné posuzovat žáky s PAS, po zániku NÚV nebude ani jedno.

Jana Zapletalová: Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, stanovuje, že SPC mají pracovat s žáky s PAS. Rada klientů však potřebuje i psychologické služby, vhodnější by tedy byla spíše PPP.

Michal Roškaňuk: NÚV bude zrušen, tamní poradna měla revizní pravomoc pro SPC.

Ivana Blažková: V nové nástupnické organizaci bude revizní pracoviště.

Kateřina Valachová: V roce 2017 zahájilo MPSV projekt týkající se dostupnosti sociálních služeb pro rodiny. Výstupy z projektu je možné využít jako podklad.

Připomínka: O místní a časové dostupnosti všeho možného se píše stále – mělo by se trvat na definování toho, co to konkrétně v tomto případě bude znamenat.

Závěr: Bude přeformulováno.

Připomínka: Včetně sociálního poradenství v ŠPZ – počet sociálních pracovníků se v těchto zařízeních snižuje! Je třeba vykonávat i odpovídající metodickou podporu sociální práce ŠPZ (nyní v gesci NÚV, který bude letos zrušen).

Leona Svobodová: Metodické vedení sociální práce ve školách probíhá jen v omezené míře nebo vůbec. ŠPZ často sociální pracovníky nemají.

Jana Zapletalová: Počet pracovníků v těchto zařízeních se snižuje. Je třeba stabilizovat stav sociálních a administrativních pracovníků.

Závěr: Bude zapracováno.

Opatření: Uvést do souladu rozsah standardních činností SPC stanovených vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a ŠPZ, ve znění pozdějších předpisů – zajišťovat vzdělávání a jiné formy podpory rodičů žáků s PAS¹ při osvojování potřebných kompetencí pro podporu žáka s PAS (rozvoj funkční komunikace, sociálních dovedností, zvládnání a eliminace náročného chování aj.) a zajistit její dostupnost v krajích posílením kapacity SPC o další pracovníky.

Gestor: MŠMT

Připomínka: Doplnit vyjádření, že se v SPC nedaří zajistit kvalitní poradenskou péči.

Závěr: Doplněný text je již v textaci úkolu obsažen.

Opatření: Vytvořit vhodné edukační programy podporující žáky s PAS po ukončení školní docházky (zejm. předčasném) pro rozvoj jejich kompetencí potřebných k uplatnění na otevřeném nebo chráněném trhu práce. Na základě analýzy podpořit vznik těchto programů tak, aby byly regionálně dostupné.

Gestor: MŠMT

Ivana Blažková: Celoživotní vzdělávání je předmětem jiného úkolu. Po ukončení školní docházky končí péče MŠMT.

Pavla Baxová: Existuje tranzitní program k tomu, aby byli studenti středních škol připravováni na pracovní uplatnění. Navrhuji pojem edukační program nahradit pojmem tranzitní program.

Závěr: Bude přeformulováno konkrétněji.

Opatření: Diferencovat asistentské služby pro studenty vysokých škol se specifickými potřebami dle míry odborné náročnosti poskytované asistence (asistence při sebeobsluze a pohybu, asistence při pořizování přepisů/zápisů z přednášek a seminářů, asistence při studiu studentům s PAS). Definovat požadavky na osoby, které mohou asistentské služby konkrétního zaměření realizovat.

Gestor: MŠMT

Připomínka: Je třeba zajistit i asistenci při nepřímé činnosti – zápis látky, pořizování přepisů, i v době nepřítomnosti, při postupném osamostatnění žáka, který přímou výuku už zvládá bez asistence, ale potřebuje podporu v nepřímé výuce, kterou pedagogové nemůžou sami zajistit.

Marta Pečeňová: Na vysokých školách nejsou zřízeny pozice asistenta pedagoga. Je potřeba takovou pozici, resp. službu pro lidi s PAS vydefinovat.

Dagmar Zápotočná: Podpora musí být individuální.

Závěr: Připomínka je již zahrnuta v textu opatření.

Sociální služby

Obecně ke kapitole

¹ Vyhláška č. 72/2005 Sb., Příloha 2 Standardní činnosti speciální pro centra poskytující služby žákům s autismem, bod 3 „Spolupráce s rodinou - rozvoj funkční komunikace, sociálních dovedností, pracovních návyků, sebeobsluhy, volnočasových aktivit, eliminace problémového chování, práce s rodinou, vytváření podpůrných rodičovských skupin“.

Připomínka k popisu situace: Místo textu „ve všech krajích ČR je chronický nedostatek“ uvést „nerovnoměrné zastoupení vhodných druhů sociálních služeb, které vede k výpadkům (okamžité) dostupnosti těchto služeb v některých krajích“. Provedené analýzy (např. Děti úplňku, 2018) nepotvrdily, že „nikde nic není“, ale že jsou kraje, kde je dostupnost těchto služeb výrazně horší, než v jiných krajích, tedy nerovnoměrnost zastoupení těchto služeb.

Leona Svobodová: Služeb je dost, ale pracovníci nejsou vybaveni pro práci s touto cílovou skupinou.

Pavla Baxová a Miroslava Jelínková: Je urgentní nedostatek terénních sociálních služeb.

Marta Pečeňová: Budou přidány odkazy na šetření provedené Úřadem vlády ČR a veřejnou ochránkyní práv.

Závěr: Bude upraveno.

Opatření: Systematická podpora rozvoje služeb pro osoby s PAS v národních a krajských sítích sociálních služeb napomáhající setrvání osob s PAS v domácím prostředí (zejména terénní a ambulantní), včetně odlehčovacích a respitních. Systematický rozvoj kapacit samostatného bydlení, ale také pobytové sociální služby výhradně komunitního typu (ústavní typ je pro osoby s PAS obzvláště stresující a nevhodný). V pobytových službách zohlednit specifické potřeby charakteristické pro celé spektrum PAS, individuální situaci, míru potřeby podpory konkrétního člověka s respektem k jeho přání a vůli.

Gestor: MPSV, Spolupráce: Asociace krajů ČR

Připomínka: Zde bych napříč všemi cílovými skupinami prosazovala právo na určitý objem respitních služeb ročně zdarma. U osob s PAS považuji za důležité preferovat zejména domácí respitní služby.

Leona Svobodová: Pojmy respitní a odlehčovací nebývají správně vnímány, jsou to synonyma.

Závěr: Bude upraveno pojmosloví dle diskuse (odstraněn pojem respitní).

Připomínka: Nutná spolupráce krajů.

Marta Pečeňová: MPSV uvádí, že řada činností je v gesci krajů. Kraje se vymlouvají na MPSV. MPSV poskytuje finance, samo tedy může určit podmínky financování.

Kateřina Valachová: Ve zdravotnictví, sociálních službách i vzdělávání je nutné zakotvit nárok na službu. Je třeba zvážit, zda je možné stanovit speciální podmínky pro přidělení dotace.

Leona Svobodová: Od roku 2016 je v rámci dotačního řízení prioritou cílová skupina lidí s PAS.

Dagmar Zápotočná: V rámci vyrovnávací platby máme stejné podmínky jako jiní poskytovatelé sociálních služeb.

Závěr: Akceptováno (bude uvedena spolupráce krajů).

Opatření: Nastavit minimální materiálně-technické a personální standardy služeb a také standardy bydlení osob s PAS. Umožnit navýšení odměny a počtů sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách v přímém kontaktu s klienty s chováním náročným na péči.

Gestor: MPSV

Připomínka: Toto opatření je již v Podnětu – MPSV připravuje řešení novelou zákona o sociálních službách.

Miroslava Jelínková: Na technickém a personálním standardu pracovala komise, které však nebyla zaslána poslední verze.

Leona Svobodová: Standardy budou připraveny ve formě tezí k novele.

Připomínka: MPSV zasílalo Odborné skupině stanovisko k odměňování pracovníků v přímé péči, jsou zde bariéry, např. smluvní mzdy v sociálních službách nikoli tabulkové platy, nedostatek pracovníků na trhu práce.

Závěr: MPSV navrhne přeformulování úkolu.

Opatření: Stabilizovat a posílit financování sociální práce na obcích navýšením objemu dotačního programu MPSV na podporu sociální práce na obcích. V rámci příspěvku na výkon sociální práce na obecních úřadech vyčlenit prostředky na plné zajištění financování pozice koordinátora podpory pro osoby se zdravotním postižením ve všech obcích s rozšířenou působností (typu III.), a podle potřeby i v některých obcích typu II.

Gestor: MPSV

Připomínka: MPSV připravuje řešení v novele zákona o sociálních službách.

Závěr: Vzato na vědomí.

Připomínka: Nepočítá se se zavedením pozice koordinátora podpory avšak s jeho funkcionalitou v rámci § 92 zákona o sociálních službách.

Leona Svobodová: Počítá se s rozšířením sociální práce u obcí typu II. Nebude se jednat o samostatnou typovou pozici, ale bude rozšířena náplň práce.

Milena Němcová: Počítá se dlouhodobě s dotacemi na podporu sociální práce na obcích?

Leona Svobodová: MPSV by chtělo tyto náklady uvést mezi mandatorní výdaje.

Opatření: Finančně podpořit vybudování sítě pobytových zařízení v krajích, které zajistí základní varianty typů bydlení v souvislosti s náročností potřebné podpory lidí s PAS. Připravit dotační programy umožňující zajistit bydlení pro specifické skupiny.

Gestor: MPSV, MMR, Spolupráce: Asociace krajů ČR

Připomínka: Je rozumné ztotožňovat pobytová zařízení (tj. ústav) s typem bydlení? Podle mne je to v rozporu i s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením. Připadá mi to riskantní, protože pak místo v bydlení skončí v ústavu hodně lidí s PAS. Doporučuji přeformulovat.

Pavla Baxová: Opatření by mělo být přeformulováno se zdůrazněním služeb komunitního charakteru.

Závěr: Bude přeformulováno.

Opatření: Uzpůsobit podmínky poskytování služeb v rámci podpory zaměstnávání osob s PAS prostřednictvím změny stanovených poměrů přímé a nepřímé péče v podmínkách poskytování služby, a to zásadně ve prospěch péče nepřímé.

Varianta: Definovat a ukotvit sociální službu podporované zaměstnávání.

Gestor: MPSV, Spolupráce: Asociace krajů

Připomínka: Tomuto nerozumím, připadá mi to diskutabilní. Bude to víc sociální služba nebo víc zaměstnávání? Bude někdo dostávat zapláceno za to, že zaměstnává osoby s PAS a budou lidé s PAS dostávat nějaký plat? Bude to výdělečná činnost nebo spíše rehabilitace? Už bylo dost tunelů ohledně chráněného trhu práce, nebude sociální služba „podporované zaměstnávání“ taky náchylná ke zneužívání?

Michal Roškaňuk: Cílem ukotvit sociální službu není někoho zaměstnávat, ale službu standardizovat. Takovéto služby se již nyní poskytují. Dlouhodobě se usilovalo o zamezení zneužívání chráněného pracovního trhu. Je třeba vyrovnat přímou a nepřímou podporu.

Pavel Ptáčnick: Podporované zaměstnávání by mělo být součástí pracovní rehabilitace. Mělo by sloužit k přípravě na volný trh práce. Tato verze podporovaného zaměstnávání byla dobře metodicky zpracovaná.

Pavla Baxová: Základem je přímá práce. Poskytování takovéto služby by mělo být financováno jako sociální služba. Tato služba má své standardy a metodiku.

Závěr: Opatření bude rozvedeno a přeformulováno (zašle Pavla Baxová).

Řešení krizových situací v rodinách s osobami s poruchou autistického spektra

Obecně ke kapitole

Připomínka k popisu situace, k části *Diskriminace*: Do návrhů řešení – zajistit mediační službu, bezplatné sociálně právní poradenství. Apelovat na ukotvení žaloby ve veřejném zájmu také jako nástroje prevence vzniku šikany a diskriminace osob sociálně či zdravotně znevýhodněných.

Závěr: Bude naformulován nový úkol.

Připomínka k popisu situace, k části *Diskriminace*: Tohle je samostatný problém/téma, netýká se řešení krizových situací v rodinách a nemělo by se to sem ve třech řádcích schovat; tady je jediným řešením bezplatná právní pomoc/zastoupení pro případy, jakým je rodič dítěte s PAS versus škola nebo zdravotnické zařízení, člověk s PAS versus úřad, zaměstnavatel apod.

Závěr: Tyto problémy materiál řeší.

Opatření: Podpořit v rámci dotačních programů zřízení specializované krizové linky s nepřetržitým provozem pro „první psychologickou pomoc“ v bezvýchodné situaci pro lidi s PAS a jejich rodiny.

Gestor: MZ

Připomínka: S přesahem právním v případě násilí, obětí šikany...

Milada Menšíková: V rámci dotačního programu MZ je podporována oblast edukace a osvěta. Do konce listopadu je třeba zaslat návrh na rozšíření podporovaných aktivit.

Pečeňová: Nemusí to být jen skrze dotační programy.

Závěr: Připomínka je obsažena v textu opatření.

Opatření: Rozvíjet odborné znalosti a dovednosti profesionálů zapojených do řešení situace dětí a dospělých s PAS potřebných ke zvýšení jejich připravenosti pro práci s touto cílovou skupinou.

Gestor: MPSV, MSp

Připomínka: To je nicneříkající. Když jde o kritické situace v rodině, měly by být partnerem i manželské poradny a Asociace manželských poradců.

Závěr: Připomínku je třeba dovysvětlit.

Opatření: Podpořit aktéry (opatrovníky, zástupce člena domácnosti, podpůrce podle smlouvy o nápomoci) v orientaci v jejich kompetencích, právech a povinnostech, procesování soudního řízení a dohledu nad jejich činností. Zajistit dostupnost a srozumitelnost informací pro lidi se zdravotním postižením, které jsou účastny soudního jednání.

Gestor: MSp

Připomínka: Zajistit i vyslechnutí účastníka osoby s PAS dle jeho individuálních potřeb bez protistrany.

Jana Schmidtová: Člověk se zdravotním postižením má statut zvlášť zranitelné osoby – existují parametry na to, jak postupovat při výslechu a soudním řízení, kterého se taková osoba účastní.

Viktor Hodek: Aby mohl být tento úkol splněn, muselo by dojít ke změně legislativy, je k tomu potřeba ještě diskuse. Musí se vyjádřit odbor legislativy.

Závěr: Bude zváženo, zda nenaformulovat nové opatření do oblasti Informovanost.

Zaměstnávání

Obecně ke kapitole

Připomínka: Pečující osoba, která pečuje o osobu s PAS s přiznaným 1. a 2. stupněm příspěvku na péči, musí docházet z finančních důvodů do zaměstnání. Je proto třeba zohlednit možnost sdíleného úvazku, zkrácených úvazků, problém s počtem dnů dovolené s ohledem na péči o prázdninách a častých návštěvách poraden, škol.

Šárka Souchopová: Měla by existovat ochrana pečujících osob na trhu práce.

Michal Roškaňuk: Tato oblast se týká především zaměstnávání osob s PAS.

Závěr: Bude zváženo, zda naformulovat nové úkoly a je zařadit.

3) Vliv sloučení Národního ústavu pro vzdělávání (NÚV) a Národního institutu dalšího vzdělávání (NIDV) na úroveň a rozsah garantovaných agend

Tento bod uvedla Marta Pečeňová. Toto téma bylo také probíráno na jednání Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením. Současně se zánikem NÚV zaniká i jeho revizní pracoviště. MŠMT uvedlo, že služby zajistí jiná poradenská zařízení. Ze zákona má MŠMT povinnost vést revizní pracoviště.

Jana Zapletalová: Stávající situace je taková, že z 21 odborných pracovníků, kteří pracovali na NÚV, zůstalo 2,2. Nově je na tuto odbornou agendu navrhováno 7 úvazků. Týká se to agendy spojené s poradenstvím, ústavní výchovou, výzkumy, metodikami atd., přičemž na každou z agend je počítáno se 1,2 úvazku.

Závěr: Vzhledem k časové náročnosti dnešního jednání Odborné skupiny nebylo již k tomuto bodu možné přijmout usnesení. Bylo dohodnuto, že návrh usnesení bude rozeslán prostřednictvím elektronické pošty a bude o něm hlasováno per rollam.

4) Různé

Marta Pečeňová otevřela téma přiznávání řidičských průkazů lidem s PAS. Organizace NAUTIS zaslala MZ otevřený dopis s žádostí o úpravu legislativních předpisů tak, aby lidem s PAS mohly být přiznávány řidičské průkazy. MZ požádalo Odbornou skupinu v této věci o stanovisko.

Mabel Rodríguez: Toto téma by se mělo řešit ve spolupráci s dopravními psychology, kteří by mohli určit kritéria přiznávání řidičských průkazů pro tuto skupinu lidí. Pro stanovení, zda je člověk způsobilý řídit auto je nutné vyšetření.

Jana Schmidtová: Posuzování musí probíhat individuálně, někteří lidé s Aspergerovým syndromem jednoznačně mohou řídit auto, někteří ne. Je třeba oslovit odborné lékařské společnosti.

Michal Roškaňuk: Aby mohla být tato problematika posouzena kvalitně, je třeba zjistit, jak reálně probíhá přiznávání řidičských průkazů.

Šárka Souchopová: V dopise je uvedeno, že pervazivní a vývojové poruchy spadají do skupiny, která nemá řidičský průkaz získat.

Závěr: Odborná skupina k tématu řidičských průkazů není lhostejná. Po konzultaci se zástupci lidí s Aspergerovým syndromem a s ohledem na citlivost tématu analyzuje současnou praxi a konzultuje postup s MZ a dalšími subjekty.

V Praze dne 20.11.2019

Zapsala: Petra Valešková
tajemnice Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením

Schválila: Marta Pečeňová
předsedkyně Odborné skupiny